

Dato: 10. februar 2023
Kontor: Nordatlantkontoret
Sagsbeh: Astrid Boesen
Sagsnr.: 2022-490-0346
Dok.: 2622623

RESUMÉ

Forslag til lov om ændring af kriminallov for Grønland og retsplejelov for Grønland (selvstændig bestemmelse om psykisk vold) samt udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af dele af lov om ændring af straffeloven og forskellige andre love

Lovforslaget er udarbejdet som led i regeringens og Grønlands Selvstyres arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland. Naalakkersuisut har i den forbindelse ønsket, at der indføres en selvstændig bestemmelse om psykisk vold, således at psykisk vold i nære relationer sidestilles med fysisk vold.

Kriminalloven indeholder på nuværende tidspunkt ingen selvstændig bestemmelse om psykisk vold, men derimod en række andre bestemmelser, som omfatter adfærd, der kan være udtryk for krænkelser af en andens psykiske integritet. Her kan bl.a. nævnes kriminallovens § 75 om krænkelse af familie eller husstand, § 91 om ulovlig tvang, § 98, stk. 1, om trusler og § 88 om fysisk vold.

Med lovforslaget foreslås det at indsætte en selvstændig bestemmelse om psykisk vold i kriminalloven efter § 88 om fysisk vold, således at den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulepende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, kan dømmes for psykisk vold.

Lovforslaget indeholder også relaterede ændringer i retsplejelov for Grønland, der har til formål at sidestille psykisk og fysisk vold. Derudover lægges

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

der op til at foretage konsekvensrettelser i anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og i anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Det er ikke hensigten med den foreslåede bestemmelse at fastsætte en almen gældende definition af begrebet ”psykisk vold”.

Bestemmelsen skal finde anvendelse på gerningsmænd, der ”tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand”. Det forudsættes således, at bestemmelsen skal finde anvendelse på personer i den forurettedes husstand, f.eks. en ægtefælle, samlever, forældre, søskende eller plejeforældre, samt på personer med en nær tilknytning til den andens husstand. Det kan f.eks. være tidligere ægtefæller, der stadig jævnligt kommer i husstanden.

Det forudsættes, at der er en vis forbindelse mellem den psykiske vold og gerningsmandens tilknytning til husstanden. F.eks. vil krænkelser, som begynder, mens forurettede og gerningsmanden bor sammen, og som fortsætter efter, at gerningsmanden ikke længere er en del af husstanden, og krænkelser, som begynder i forbindelse med en ophævelse af samlivet, have tilstrækkelig sammenhæng. Hvis en krænkende adfærd derimod først begynder længere tid efter samlivsophævelsen mv., vil adfærdens udgangspunkt ikke være omfattet.

Den foreslåede bestemmelse forudsætter endvidere, at der er tale om en adfærd, der er foretaget ”gentagne gange over en periode”. Der skal være tale om en adfærd, der gentages og i almindelighed opfattes som et mønster, hvorfor enkeltstående krænkelser som udgangspunkt ikke er omfattet.

Det har normalt karakter af, at den forurettede bestemmes over og kontrolleres på en enevældig og hensynsløs måde. Der kan være tale om meget forskelligartede handlinger eller undladelser, som kan rumme forskellige typer af krænkelser af den andens legeme eller helbred, herunder vedkommendes mentale tilstand.

Der skal objektivt set være tale om, at nogen udsættes for ”groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd”. Begreberne kan ikke klart afgrænses over for hinanden, fordi nogle handlinger både kan være nedværdigende, forulempende og krænkende behandling.

Med nedværdigende handlinger sigtes til en adfærd, der er egnet til at ydmyge eller nedgøre offeret. Der kan f.eks. være tale om, at gerningsmanden

åbenlyst behandler den forurettede dårligere end andre, at den forurettede berøves muligheden for at få indflydelse på egne forhold, eller at den forurettede tvinges til at gøre eller tåle noget, som den forurettede ikke bryder sig om eller opfatter som uværdigt.

Krænkende adfærd er et bredt begreb, som f.eks. omfatter en adfærd, der er egnet til at skade forurettedes ære eller selvfølelse, eller som i øvrigt negativt kan påvirke den forurettedes psykiske integritet. Det vil typisk være et element i den krænkende behandling, at forurettede oplever at få sine grænser overskredet, herunder f.eks. seksuelt eller gennem overvågning.

Som eksempler på adfærd, der kan betragtes som nedværdigende, forulempende og krænkende, kan f.eks. nævnes at isolere en person fra den pågældendes familie eller netværk, at monitorere eller overvåge en person uden samtykke, at holde en person i uvished om afgørende beslutninger, f.eks. rejser til udlandet, at indskrænke en persons bevægelsesfrihed, at isolere en person fra sit barn eller dennes nærmeste, at udsætte en persons børn eller nærmeste for krænkelser eller vold for at skade personen, at fastholde en person i et ægteskab med henvisning til forestillinger om ærbarhed og/eller familiens generelle status eller udsætte forurettede for anden negativ social kontrol eller at formå andre personer til at lægge pres på forurettede til at træffe bestemte livsbeslutninger, som f.eks. uddannelse eller ægtefællevalg. Specifikt i forhold til børn kan nævnes adfærd, der udsætter barnet for konstant devaluering, eller som nedbryder barnets selvværd. Der kan f.eks. være tale om, at barnet ignoreres og nægtes omsorg, eller at barnet tages som gidsel i konflikter mellem dets forældre. Der kan også være tale om kommentarer om barnets krop, vægt eller madindtag. Opregningen er ikke udtømmende.

Den nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd skal kunne betegnes som grov, for at adfærden er omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Adfærden skal også være egnet til utilbørligt at styre forurettede. Ordlyden ”styre” sigter til kontrollerende adfærd, som forhindrer forurettede i at udfolde sig frit, herunder pga. en frygt for nye krænkelser. Det er en objektiv vurdering, om adfærden er egnet til at styre forurettede. Den styrende adfærd skal endvidere være ”utilbørlig”, hvilket omfatter styrende adfærd, som ikke er en naturlig del af parternes relation.